

PRISELJENCI MED NAMI

*raziskovalna naloga
zgodovinski krožek
OŠ Ivana Skvarče
Zagorje ob Savi*

šolsko leto 1995/96

PRISELJENI DIJAKI RUDARSKE ŠOLE V ZAGORJU

***SODELOVALI SO ČLANI ZGODOVINSKEGA KROŽKA:
A. Maček, N. Brvar, T. Brvar, T. Zupan,
G. Koprivšek, M. Luzar, S. Drnovšek, P. Jelševar,
P. Graj, A. Zaletel, T. Bantan, T. Vrtačnik,
J. Tratnik***

MENTORICI: Milena Zupančič, Ana Renko

OH, KAJ STE VI MAMCA STORILI.
DA ME NISTE ŠTUDIRAT PUSTILI,
DA SEM MOGEL JEST KNAPIC POSTAT.
POD ZEMLJO STAJNKOLN KOPAT!

POMISLI EN CLOVEK NA SVETI.
KAJ MORE EN KNAPIC TRPETI,
KO KOPLJE POD ZEMLJO ZLATO,
SVINC, RUDO, TUD ŽIVO SREBRO!

(STARA SLOVENSKA
RUĐARSKA PESEM)

Z razvojem rudarjenja v zagorski dolini se je nekdanj povsem kmečka pokrajina začela korak za korakom spreminjati v vse večje industrijsko središče. Premogovništvo in ostala industrija sta v Zagorje, nekdanj skromni trg z nekaj hišami, gostilno in cerkvijo, pritegnila veliko delovne sile.

V 19. stoletju so rudarji in delavci povečini prihajali od drugod. Kvalificirana delovna sila je bila iz razvitejših avstrijskih pokrajin - Štajerske, Koroške, Češke ali iz Nemcije, kopači in drugi pomožni delavci pa so bili domačini.

Med obema vojnama so v rudarsko Zagorje prihajali kmečki fantje iz bližnjih hribovskih krajev, pa tudi iz vasi onstran Save.

Po popisu prebivalstva iz leta 1953 je bilo takrat kar 46,3% priseljencev. Prevladovali so priseljenci iz nekdanjega trboveljskega okraja in iz gospodarsko nerazvitih področij Slovenije. Iz tedanje FLRJ je bilo 7,2%, priseljencev, večinoma hrvaških in bosanskih. Zanimivo je, da je bilo tedaj več priseljencev iz tujine (9,5%). Pretežni del priseljene delovne sile so predstavljali moški (73%). Kar 48% priseljencev se je zaposlilo v rudarstvu.

Prvi rudarji iz ozemlja bivše Jugoslavije so prihajali posamezno, sami, neorganizirano. Prišli naj bi le za nekaj mesecev, a je večina ostala tu za vse življenje. Kasneje je za njimi prišla tudi družina.

LETO	St. preb. občine Zagorje	St. priseljenih iz drugih rep. biv. Jug.	%
1953	14.044	1.011	7,2
1961	15.387	615	4,0
1971	15.706	433	2,7
1981	16.494	52	0,3
1991	17.030	39	0,2

Po pripovedovanju rudarjev je skoraj gotovo, da je imel rudarski stan največjo veljavo v letih po vojni. V šestdesetih letih je bilo zaposlenih preko 2.000 ljudi. nakopali so rekordne količine premoga, odpirali so nova obzorja, uvajali jeklene stopnice, posodabljali rudarjenje.

II. UTROCI PRISELJENIH OČETOV - UČENCI OS IVANA SKVARCE

V šol. letu 1995/96 je na OS Ivana Skvarce 644 učencev. 73 učencev ali 11,3% ima očeta Neslovenca.

Očetje naših učencev so po narodnosti:

NARODNOST	ŠTEVILO
SLOVENEK	564
MUSLIMAN	42
HRVAT	8
SRB	13
MAKEDONEC	1
CRNOGOREC	1
UKRAJINEC	1

Sedem (7) učencev ima status begunca.

27 očetov naših učencev, priseljenih iz BiH, se je ob prihodu v Zagorje vpisalo v Rudarski šolski center v Zagorju.

Z njihovo pomočjo in s sodelovanjem nekdanjih zaposlenih v rudarskem šolskem centru in njegovim internatom smo raziskovali življenje priseljencev. Vsak ima svojo zgodbo, z nekaterimi problemi pa so se srečevali vsi.

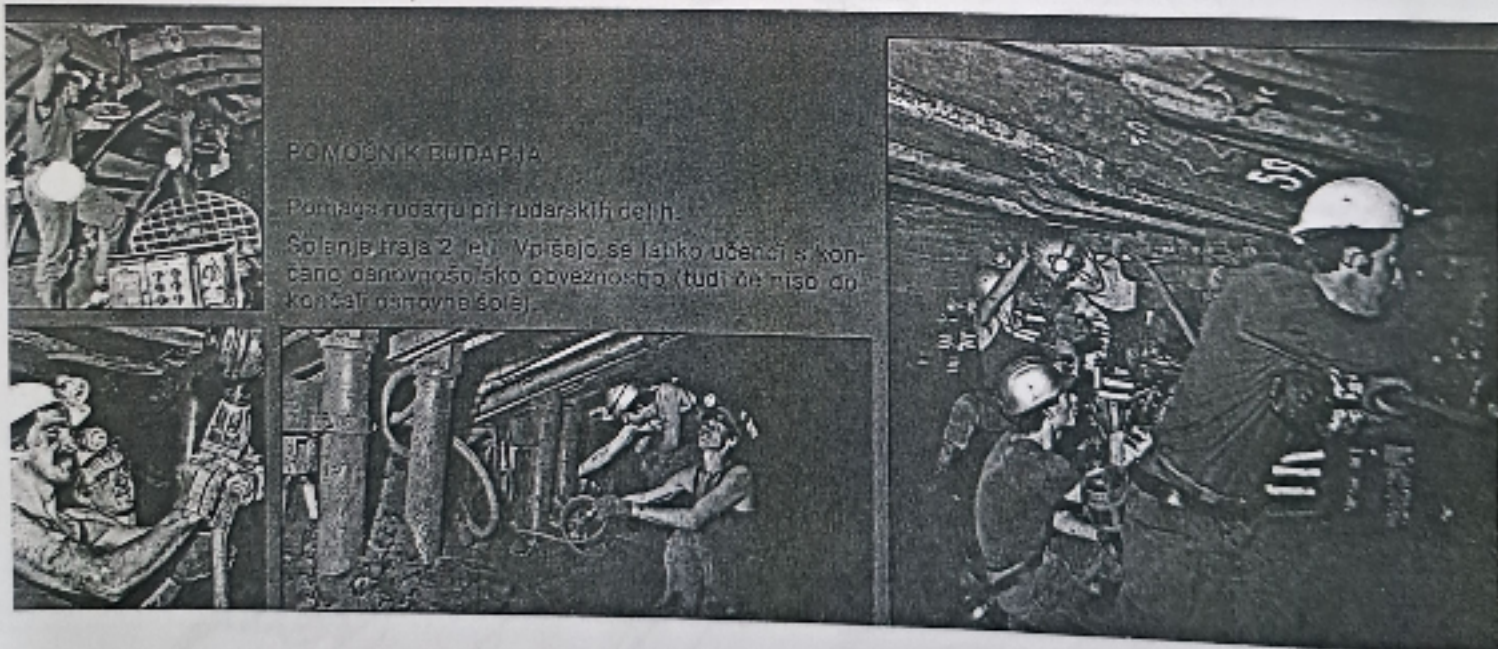
V sodelovanju s kadrovsko službo rudnika je akcijo vpisa vodil direktor RSC . S pomočjo propagandnega materiala, kasneje tudi z video filmi so učence in njihove starše seznanjali s poklicem rudarja in življenjem v novem okolju. Interesenti so morali imeti za skrajšan program uspešno zaključenih šest razredov osnovne šole, za 4 -letni program pa uspešno zaključeno osnovno šolo. V večini primerov so imeli le zadosten učni uspeh. V skrajšan program so se vpisovali fantje različne starosti, tja do 20. let. S temi dijaki so imeli v šoli največje probleme (agresivnost, alkoholizem).

Prihajali so učenci z nižjim socialnoekonomskim statusom. Za šolanje v Sloveniji so se odločili predvsem mladi s podeželijske - kmečki otroci in otroci revnih delavskih družin z veliko otroki.

POMOČNIK RUDARJA

Pomaga rudarju pri rudarskih delih.

Šolanje traja 2 leti. Vpisajo se lahko učenci s končano osnovnošolsko obveznostjo (tudi če niso do končali osnovne šole).

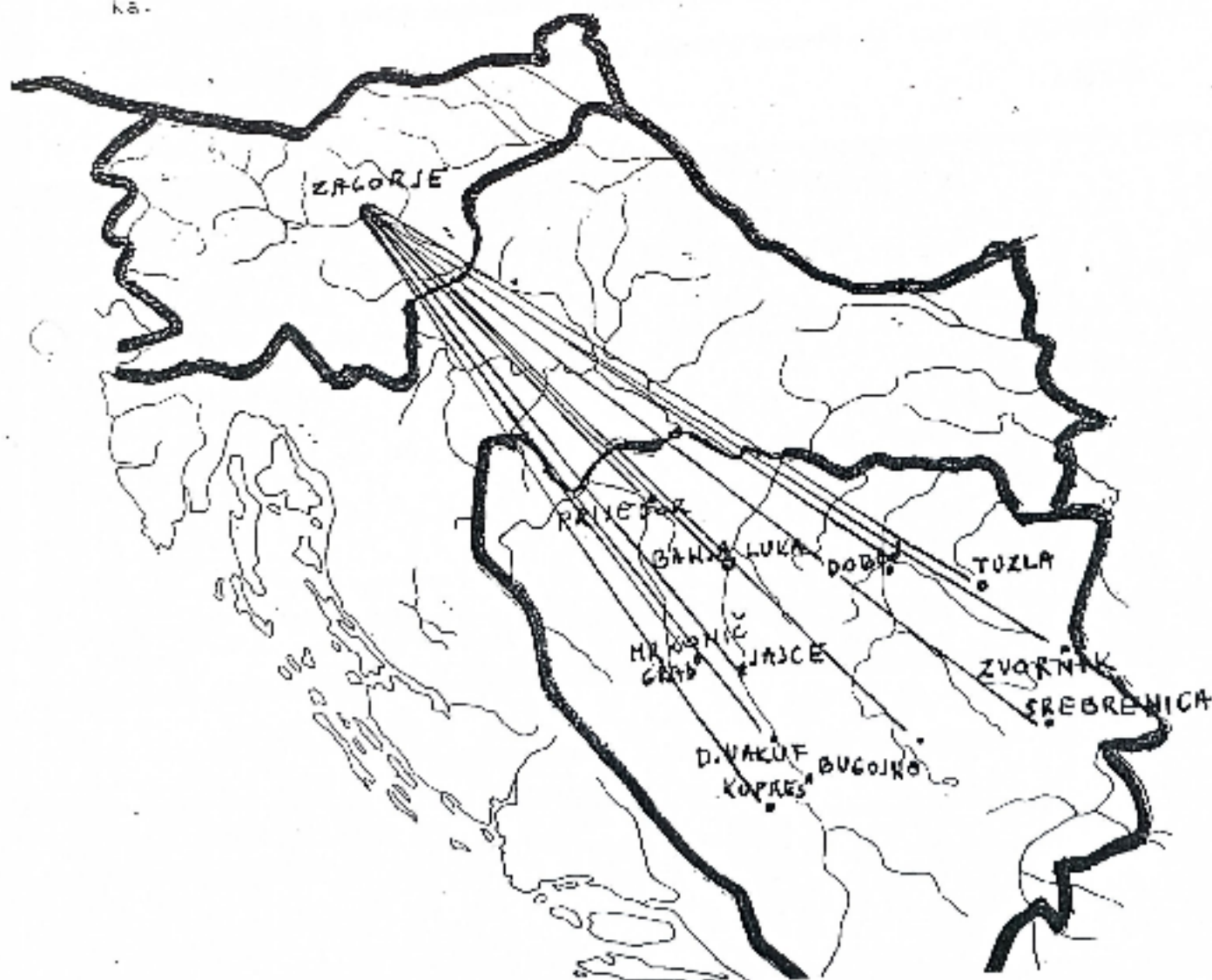

PROPAGANDNI MATERIAL ZA VPIS V RUDARSKO SOLO

III. RUDARSKI ŠOLSKI CENTER V ZAGORJU

Konec šestdesetih let je že začelo primanjkovati domačih rudarjev. Mnogi so odšli za boljšim zaslužkom, zlasti v Nemčijo, mnogi pa so se zaposlovali tujaj rudnika. Delo rudarjev je bilo težko, nevarno, umazano, takrat tudi slabo plačano. Otroke iz knapovskih družin so starši prepričali, da so se odločili za druge poklice.

V zagorsko dolino so začeli organizirano vabiti mlade iz južnih republik tedanje Jugoslavije, največ iz Bosne. Vabili so jih v izobraževanje za poklic rudarja kopača in rudarskega tehni-
ka.

UČENEC! Zemlja skriva v svojih nedrjih še ogromna bogastva. Pridruži se nam in skupaj z nami, RUDARJI in GEOLOGI upravljalj ter uživaj sadove skupnih prizadevanj.

Poklici, ki ti to omogočajo so opisani v ilustrirani knjižici

POKLICI V RUDARSTVU IN GEOLOGIJI

Dobiš jo na svoji šoli ali na Skupnosti za zaposlovanje.

Srečno!

Učenci, ki se bodo pridružili skupnosti za zaposlovanje, bodo dobili knjižico, ki vsebuje opis poklicev v rudarstvu in geologiji. Knjižica je namenjena učencem, ki se zanimajo za te poklice. V knjižici so opisani različni poklici, ki so potrebni za delo v rudarstvu in geologiji. Učenci bodo lahko izbrali poklic, ki jim najbolj ustreja, in se nanj pripraviti. Knjižica je tudi zanimiva za učitelje, ki jo lahko uporabijo kot pomoč pri poučevanju. Knjižico lahko dobite na svoji šoli ali na Skupnosti za zaposlovanje. Srečno!

DARSKI TEHNIK (V. stopnja televnosti)

Organizira delo na delovnih mestih, skrbi, da so dela medsebojno usklajena ter varja in je odgovoren za nemoten potek proizvodnje. Sprema situacije na delovnih mestih, obdeluje podatke in izdeluje pri izdelavi projekta.

Šolanje traja 4 leta. Vodejo se lahko učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo.

Popolni za strokovni odstop opravljanja v strokovnih področjih s strokovno zaščito po stopnji

Prezračni sistem v rudarskem objektu

Tehniki dela v rudarskem objektu

Praktično znanje, ki ga dobimo ob strokovno usposabljanju in izkušenih kadrih, na znanjih in izkušenih kadrih delovnih mestih, ki jih nudijo strokovni strokovnjaki.

Šola

Mladinec!

Če se boš odločil za rudarski poklic in šolanje v Zagorju, boš lahko bival v prijetnem domu za učence, kjer je poskrbljeno za celotno oskrbo. V prijetnih sobah se boš lahko v miru učil in počival, razgledane športne, kulturne in interesne dejavnosti pa ti bodo dale zadostno možnost za pretrp preživljanje prostega časa. Dnevno časopise, knjižnice, radio, televizijo, športne dvorane in telovadnice, nogometna in druga športna igrišča, igralski modelarstvo, karate in judo klubi so te delček teh možnosti. Po uspešnem končanem šolanju te bomo sprejeli v svoje vrste s tradicionalnim skokom čez kačo.

Živili dom

Pa še nekaj!

Danes se v vedno večji meri pojavljajo težave pri zaposlovanju mladih kadrov vseh vrst in profilih. V rudarstvu pa zaradi vse večjih potreb po energiji in surovini in zaradi vse hitrejši modernizacije in razvoja nastaja potreba po vedno več mladih strokovno usposobljenih delavcih.

V skladu s svojimi željami in sposobnostmi pa boš lahko nadaljeval šolanje tudi na višji stopnji.

Šolanje mladih rudarjev v rudarskem objektu - rok čez noč

DOBRODOŠLI
MED
NAMI!

SREČNO

Šolanju rudarskih delavcev posvečamo vse skrb in vlaganje veliko sredstev. Podpiranje splošnega strokovnega znanja za ta poklic organizira SREDNJA RUDARSKA USMERITVE ZAGORJE.

INIA ŠOLA RUDARSKA USMERITVE
ZAGORJE
ZAGORJE

Na postopku električnih stacionarnih plovil v kopalni pri delu.

NEČNO RUDAR SREČNO

Na čisti, ki je bilo pridobivanje mineralnih surovosti na nekaterih območjih ne dovolj in težavne za pridobivanje. Dares nam energijske in surovosti zastajajo vsa tista naša raziskovanja in ona mehanizirano pridobivanje. Tudi pri tem, če je delo in elektrika, in druge mineralne, potrebne za toje boljše življenje, nečeno pri-
je laži, bolj mehaniziran način. S pomočjo mi-
na in železnih sredstev in kovinskih orodij proizvede
prav pri tem pa se poveže vrednost in nepogre-
ljivo uporabljanih rudarskih delavcev – za celotno
pridobivanje surovosti.

NEČNO RUDAR SREČNO

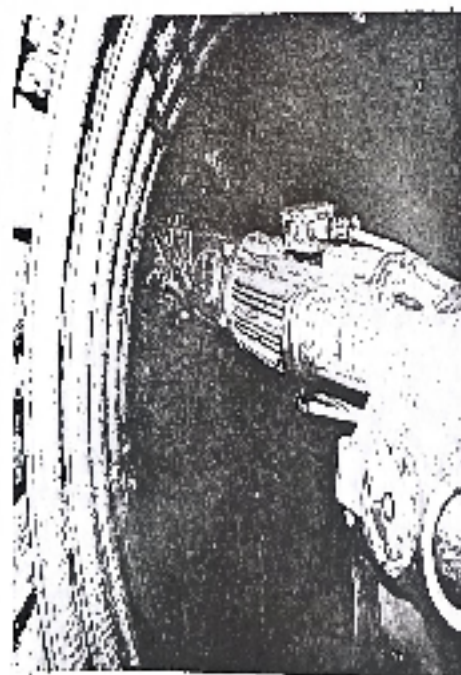

Na mehaniziranem kopalnem objektu se zadržujejo
vse vrste plovil.

Na različnih železnih kopalnicah – pri delu je v uporabi
vse vrste plovil in drugih opremljenosti.

Energija in surovosti so pogost, brez katerih
ni ne moremo zamisliti življenja nabe-
ne moderne družbe. Vrednost obseja
splošno stanje in zadržem življenja na-
si, ki prinašajo energije in surovosti.
Potrebno pa se vedno navedejo. Bogastvo,
z katerim govorimo, sicer zemlja. Pot-
rebno pa se je poslati, raziskati in pri-
dobiti iz njene notranjosti. To je delo
rudarjev.

Strojni inženirji kopalnic po uspešnem delu pri delu.

Priloge pri delu
v kopalnicah
vse vrste plovil

RUDAR ZA PODZEMNO PRIDOBIVANJE (IV. stopnja zahtevnosti)

Delo rudarja je raznoliko, pestno, zahtevno in odgovorno.
Zahteva mu je neposredno pridobivanje rudnega bogos-
tva. Njegovo delo je strojno, težavno, odvisno in temu
ustrezno tudi nagajajo. Iz celotne glavnih rudarskih del
in uslug, da mu pri delu uspešno bolj pomagajo mo-
derni stroji in naprave. Rudar opravlja take dela:

- pri
- montiro, namestitve, prestavljanje in uporablja hidrovalno
področje
- uporablja stroje za pridobivanje premoga ter stroje za
vzdrževanje železnih objektov
- uporablja moderno nakladalno in transportno opremo
- vzdržuje jamske prostore
- vodi vso službo rudarjev
- opravlja druga rudarska dela in
- ohranja promet

Šolanje traja 3 la-
ta. Vredno se la-
bno učenci, ki so
uspešno končali
osrednjo šolo.

Rudarji v kopalnicah
pri delu.

Strojnik v kopalnicah
v celotnem pogledu
delo pri delu.

Pomemben motiv za vpis v rudarsko šolo je bila zagotovljena študentska stipendija, ki je pomenila za starše brezplačno šolanje njihovega otroka. Seveda pa je bila učencem zagotovljena tudi zaposlitev. Pred vpisom so bili učenci zdravniško pregledani, kar je v njihovem domačem kraju opravil zdravnik - dr. medicine dela iz Zagorja.

Pot v Slovenijo je bila vedno organizirana. V Zagorje so učence pripeljali z avtobusi, za praznike in počitnice pa so jih tudi odpeljali domov. Dvakrat na leto (pred novoletnimi in prvo-majskimi prazniki) so za starše teh učencev organizirali roditeljske sestanke v domačem kraju v BiH. Učitelji in vzgojitelji v dijaškem domu so pripravili pisne informacije o učencih in o njihovem uspehu. Odziv staršev je bil vedno velik. Sprejeli so jih gostoljubno in jih vabili tudi na svoje domove. Zanimivo je, da so na ta srečanja prihajali le očetje.

Da so res prihajali iz revnih družin, je kazala njihova garderoba. V majhni potovalki so bile kavbojke, srajca, kopalka in jopič. Mnogi so prišli obuti v plastične natikače. Denarja niso prinesli s seboj, pa tudi med šolanjem ga niso nikoli dobivali.

Večina učencev se je težko prilagodila novim razmeram v Sloveniji. Največji problem je predstavljalo neznanje slovenskega jezika. V šoli so zato v začetku vsakega šolskega leta organizirali dodatne ure učenja slovenščine. Učenci so uporabljali učbenik POVEJMO SLOVENSKO.

Čeprav je bil učni jezik slovenski, so se učitelji trudili in poskušali dodatno razlagati tudi v njihovem jeziku. Bolj kot pogovorni jezik je bilo problematično pisanje. Pisali so po učiteljevem nareku, večkrat tudi nesmisle, ki jih niso razumeli (npr. Šel je po cesti vejica...).

Ravnatelj RŠC nam je povedal, da se je vpisalo nekaj nepismenih otrok "s končano osemletko".

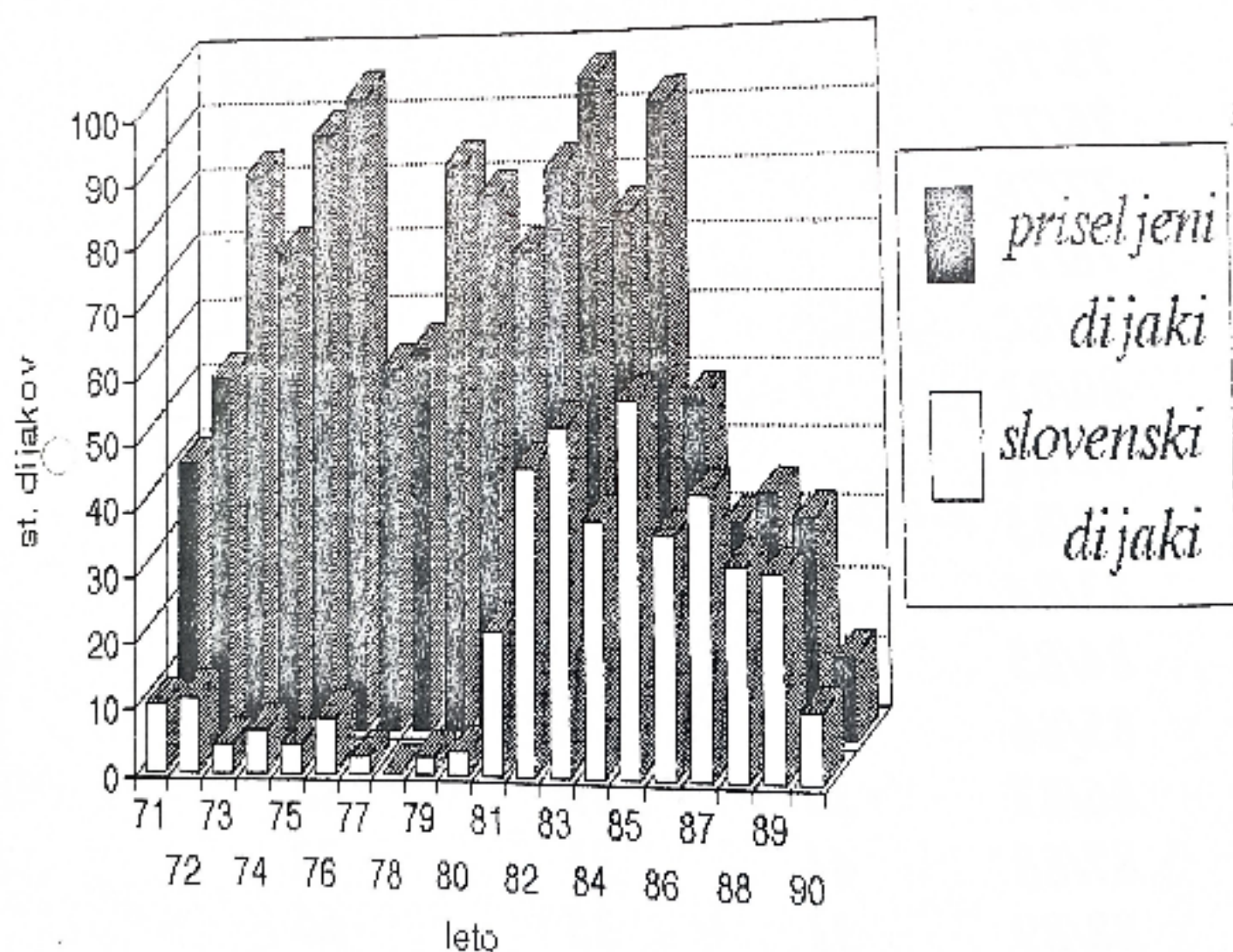
DIJAKI RŠC, ŠOLSKO LETO 1977/78

Dijaki rudarske šole v Zagorju od leta 1971 do 1991

<i>šolsko leto</i>	<i>št. slov. dijakov</i>	<i>št. priseljenih dijakov</i>	<i>skupno št. dijakov</i>
71/72	10	40	50
72/73	11	53	64
73/74	4	84	88
74/75	6	72	78
75/76	4	90	94
76/77	8	96	102
77/78	2	54	56
78/79	0	57	57
79/80	2	85	87
80/81	3	80	83
81/82	21	71	92
82/83	45	84	129
83/84	51	98	149
84/85	37	77	114
85/86	55	94	149
86/87	35	49	84
87/88	41	31	72
88/89	31	35	66
89/90	30	32	62
90/91	10	12	22

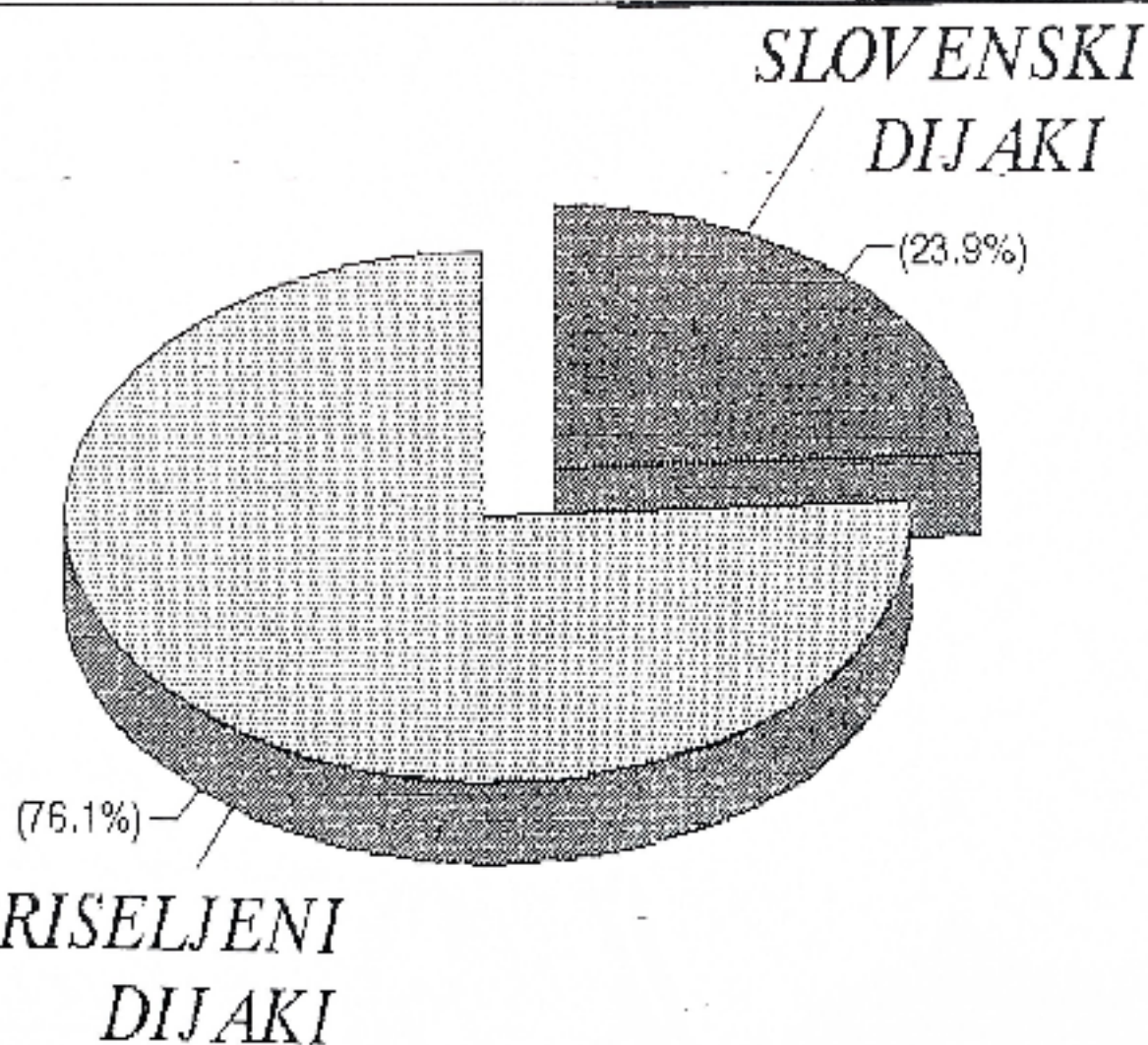
DIJAKI RUDARSKE ŠOLE V ZAGORJU

OD LETA 1971 DO 1991

DIJAKI RUDARSKE ŠOLE V ZAGORJU

OD LETA 1971 DO 1991

Red #	Dec. name in the prize	Dec. name in the check	Prize #	Prize #	Prize #
1	301.65	3.5.66	1.5.	1943	211.
		1.5.			
2	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
3	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
4	301.65	3.5.66	1.5.	1943	211.
		1.5.			
5	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
6	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
7	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
8	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
9	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
10	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
11	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
12	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			
13	301.65	1943	1.5.	1943	211.
		1.5.			

Prize #	Prize #	Prize #	Prize #
1	301.65	3.5.66	1.5.
2	301.65	1943	1.5.
3	301.65	1943	1.5.
4	301.65	3.5.66	1.5.
5	301.65	1943	1.5.
6	301.65	1943	1.5.
7	301.65	1943	1.5.
8	301.65	1943	1.5.
9	301.65	1943	1.5.
10	301.65	1943	1.5.
11	301.65	1943	1.5.
12	301.65	1943	1.5.
13	301.65	1943	1.5.

IV. INTERNAT V KISOVCU

V sklopu Rudarskega šolskega centra Zagorje je deloval tudi internat v Kisovcu pri Zagorju. Dom je imel kapaciteto 160 učencev, vendar se je število med šolskim letom zmanjševalo, tudi zaradi izrečenih vzgojnih ukrepov. V domu so bivali učenci iz BIH in bolj oddaljenih krajev Slovenije. Zaposlenih je bilo 6 vzgojiteljev ter upravno in tehnično osebje. Vzgojno delo je opravljalo rudarsko osebje, ki zaradi objektivnih razlogov ni smelo več delati v jami. Vzgojitelji tako niso bili strokovno usposobljeni.

Dom je bil v stari rudniški stavbi. Ker bi bila za obnovo potrebna večja sredstva, so leta 1979 začeli graditi nov internat v Hrastniku.

PRED INTERNATOM V KISOVCU

Večina priseljenih dijakov je bila Muslimanov, bili pa so tudi Hrvatje in Srbi. V tistem času svoje narodnosti niso posebej poudarjali, čeprav so bile nekatere navade, npr. odklanjanje svinjskega mesa, očitne.

Ob muslimanskem prazniku RAMAZANU učitelji niso opazili, da bi
kajaki podnevi odlašali hrano. Velikokrat pa se je zgodilo, da
so ob prazniku BAJRAM RAMAZANSKI "zboleli" in odšli domov.
Oddelki so bili po narodnostni sestavi mešani.

Največ vzgojnih ukrepov je bilo izrečenih zaradi neopravičilenega izostajanja od teoretičnega in praktičnega pouka. Praktični pouk v jami Trbovlje so mnogi "špricali," v prvih letnikih bolj iz strahu, kasneje pa iz čiste lenobe. Zaradi nenpravičilenega izostajanja od pouka so bili dijaki tudi izključeni.

Med učenci različnih narodnosti je včasih prihajalo do konfliktov, a ti niso bili pogostejši kot med priseljenci samimi. Nacionalističnih izbruhov ni bilo nikoli. Nesoglasja so se v višjih letnikih, ko so se učenci bolje spoznali, pomirila.

100-441101-100
 NEW YORK
 TO DIRECTOR
 FROM NEW YORK
 RE: [REDACTED]

WADSWORTH KAYAK IN FORTY-ONE 1 & 50. 2 & 13. 11

7-1-83

[Page] Ivo i ukoo razmatralja savodi neopru. ur (25)
 Gimmovet Karna: ukoo pvel laktjastirje savodi neopru. ur (26)
 Kestovon Samad: ukoo tvahtelja savodi neopru. ur (28)
 Kopp's Kestaj: ukoo savoditka savodi neopru. ur (18)
 Kringar Boris: ukoo po celokupna. vlteljeon: neopru
 savodi neopru. ur (24)

2. 4

Bedizović Ismet, - isključen
Bedizović Feha - pošto isključitev saradi 131 neopr. up
Glasnik Hilord - isključen saradi 213 neopr. up
Glavanović Mirko - pošto isključitev 131 neopr. up
Kadić Abdula - isključen
Kopovac Feha - isključen saradi 130 neopr. up
Karić Teo - pošto isključitev saradi 119 neopr. up
Kozomirovi Ibrahim - pošto isključitev saradi 104 neopr. up
Kordanović Osman - pošto isključitev saradi 139 neopr. up

ZAPISNIK VZGOJNIH UKREPOV

V dijaškem domu so imeli učenci popolno oskrbo. Večini se je standard izboljšal. Poznan je bil primer, da si nek učenec iz BiH ni upal uporabljati WC školjke (tu jo je videl prvič), ker se je bal, da jo bo umazal.

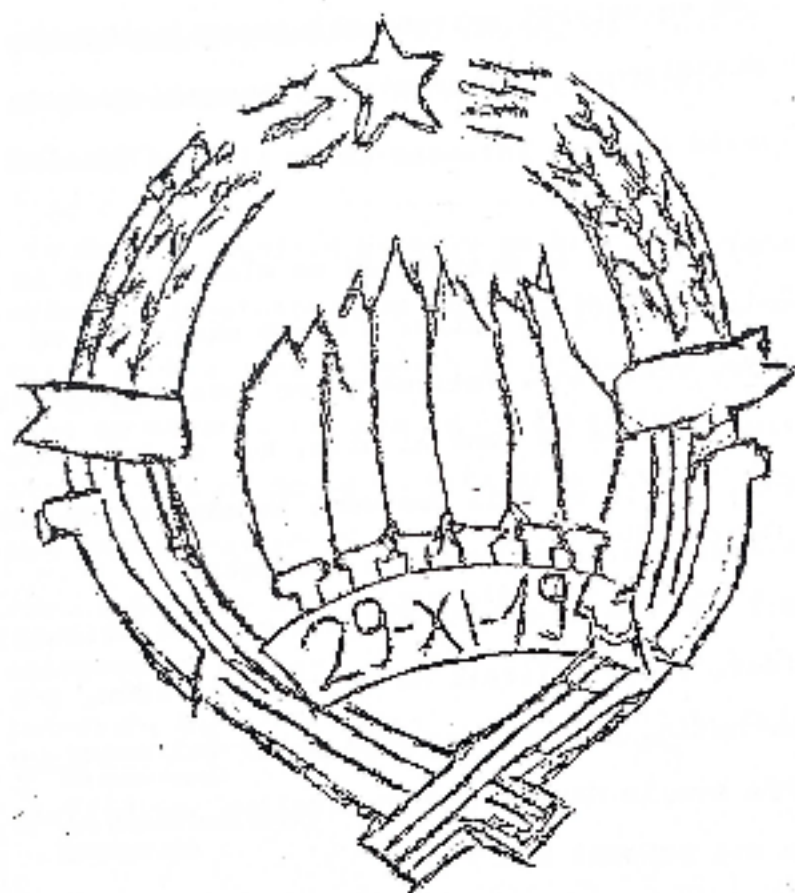
Ob prihodu v Slovenijo dijaki tudi niso znali uporabljati jedilnega pribora, pa še uničevali so ga.

Slovenski dijaki so se večkrat pritoževali zaradi (njihovih) boljših pogojev priseljencev (štipendije, šepnine), pa tudi zaradi vedenja.

Svoje korenine, dom in prijatelje so mladi fantje iz BiH zapustili pri svojih 15 ali 16 letih. V novem okolju so se počutili osamljene, izolirane. Velikokrat so jokali. Pogrešali so dom, vendar željenih pisem od doma ni bilo, ker so bili starši pogosto nepismeni. Fantje so bili čustveni in odprti. Medsebojne spore so reševali glasno, a so se kmalu pobotali.

Pogosto so iskali več kot le uradne stike s svojimi učitelji ali vzgojitelji. Zlasti so se zblížali na športnem igrišču, pri interesnih dejavnostih, na proslavah. Še nekaj let nazaj so že zaposleni rudarji svojim nekdanjim vzgojiteljem pripeljali predstaviti ženo ali pokazat nov avto.

DOMSKI REFORMATOR

GLASILO UČENCEV
DIJAŠKI DOM R.S.G.

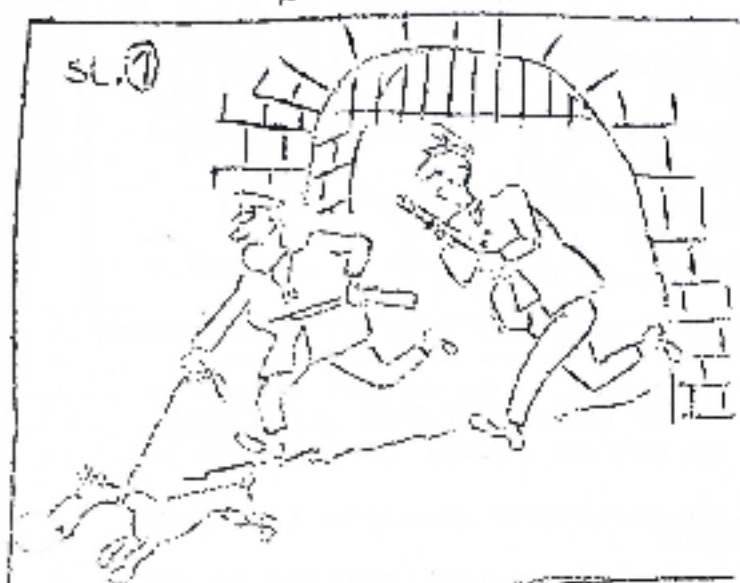
NOVEMBER: 1965

CENA UČENCI 10 DIN.

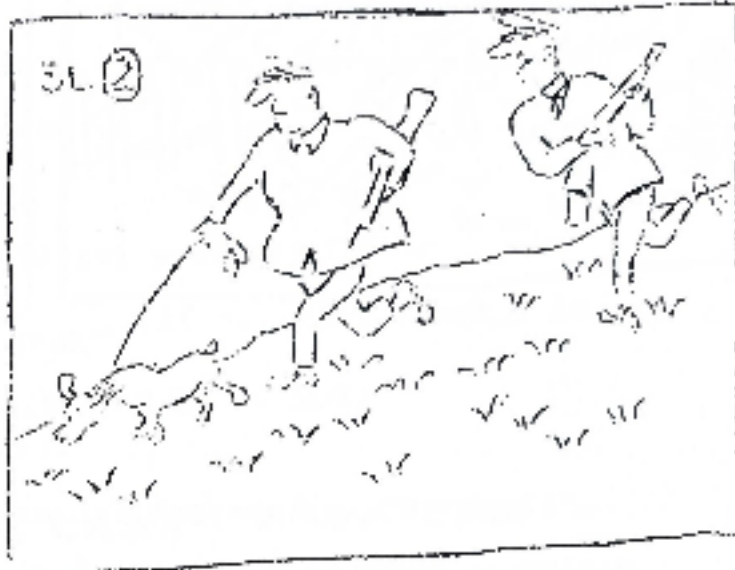

15

Crtni strip: Bežanje iz zatvora

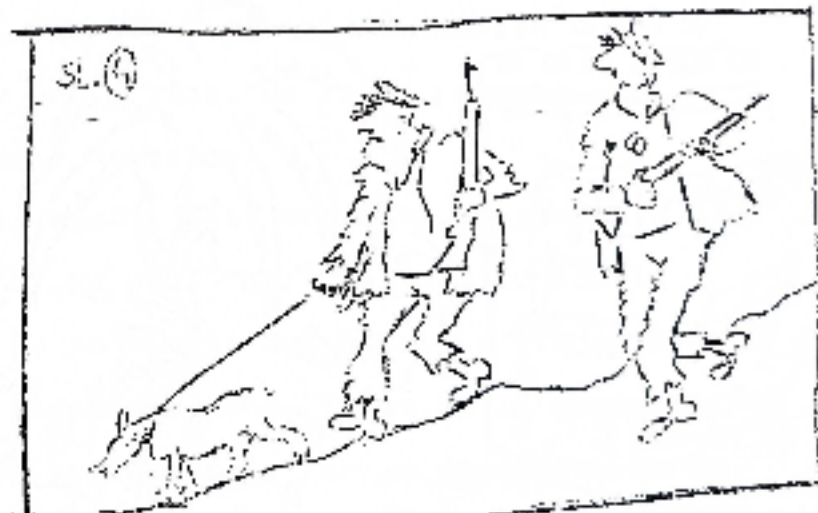
HAKIJA je pobjegao iz KPD Zenica,
služba javne bezbednosti je odmah
organizirala poturu ...

Provereni pas-tragač Nasenja (ni je li
onaj iz Alan Forda) odmah je ušao
utrag...

Pripadnici službe javne bezbednosti
nisu ustuknuli ni pred nijednom
preprekom (a tih je bilo bezbroj) .

NISU jih zaustavila ni uzbrdice,
ni nizbrdica...

NI BOGOM...

NI guste prašume Bosne...

Za sprejem novincev se na "skoku čez kožo" zberejo stanovski kolegi. Prireditve vodijo funkcionarji:

- častni, slavni, visoki in nezmotljivi prezidij
- kantor (glavni pevec),
- fiskus (skrbi za pijačo),
- vinbavitelj (skrbi za red in mir).

Prezidij ukazuje, nagrajuje in kaznuje. Nagrada je "štampelj", to je kozarec vina na eks, kazen pa "siljenje z navadno, v hujših primerih s slano vodo.

Funkcionarjem so predstavili novince v raportu oziroma govoru. Ti so vedno drugačni in obravnavajo najpomembnejše dogodke iz družbe, okolja, kjer skok preverjajo. Na koncu raporta so zaprosili za sprejem novincev v družino. Novinec je moral imeti botra, zaščitnika. Boter in novinec sta pristopila k pivskemu sodčku. Na ukaz "pij" je novinec izpil vrček piva, na ukaz "skoči" pa je skočil čez kožo, ki sta jo pred sodčkom držala dva starejša člana družine. Takoj ko je novinec kožo preskočil, ga je boter s kožo opasal, kar je pomenilo, da bo njegov varovanec dober član družine. Ko so vsi novinci opravili skok in slovesno izjavili, da bodo poklic opravljali vestno in pošteno ter da bodo spoštovali tradicijo stanu, so razglasili, da so sprejeti v družino.

V. SKOK ČEZ KOŽO

Vsi dijaki, ki su uspešno končali šolanje, so dobili tudi zaposlitev. Svoj rudarski stan so potrdili na družabni prireditvi SKOK ČEZ KOŽO.

Po pisnih virih so pričeli sprejem novincev v rudarski stan povezovati s posebnimi prireditvami že v 16. stol., in to na Slovaškem in Češkem. Slovesen sprejem so izvedli ob rudniškem jašku, kjer so se zbrali vsi rudarji in ostali člani skupnosti.

Ko so odprtine jaškov postale previsoke za preskok, je "skok čez jašek" zamenjal "skok čez kožo". V jeziku rudarjev je "koža" kos usnja, običajno telečjega. Rudarji so imeli kožo opasano okoli pasu, tako da jih je pokrivala zadnjo plat. Po njej so se spuščali po drčah, v jami pa jih je varovala pred vlago in poškodbami. Velik pomen kože kažejo tudi razni reki, npr.: "VZELI SO MU KOŽO", kar pomeni, da so ga nadzorovali.

Iz rudnikov se je skok čez kožo prenesel na šole. Prirejajo ga različna rudarska društva in šole za vse nivoje novincev, to je od kopačev do diplomiranih inženirjev. Prireditev je znana v deželah Avstro-Ogrske in poteka po točno določenem ceremonialu.

VI. ŽIVLJENJE PRISELJENCEV

Mladi fantje, ki so končali rudarsko šolo v Zagorju, so se zaposlili v Rudniku, večina na deloviščih, kjer so že delali med šolsko prakso. Stanovali so v samskem domu na Polju v Zagorju.

Bodoče žene so spoznali na obiskih pri starših. Tudi poroke so bile v domači vasi. Spominjajo se, da so bile vesele, na njih je sodelovala cela vas. Priseljeni družini so dali prvo stanovanje na rudniku. To so bila rudarska stanovanja v Okrogarjevi koloniji, Pod skalo, na Polju. Otroci teh družin med seboj govorijo slovensko, s starši pogosto še srbsko ali hrvaško. Imena otrok so Sead, Sanel, Adisa, Fata, Alma in kažejo na to, da so hoteli obdržati del svojega okolja. Družinskih hiš v Zagorju niso gradili. Nekateri so s prihranki pomagali pri gradnji hiš v rojstni vasi ali pa so jo tam gradili, ker so se verjetno nameravali vrniti. Na vprašanje, kakšne prehrabne navade imajo, so naštevati jedi, ki jih poznamo tudi v slovenskih družinah. Recepti za pite, bureke, sarme prihajajo iz domače vasi.

Že med šolanjem in tudi kasneje so bili vneti navijači in igralci nogometa in boksa. V Zagorju ni gostilne, v kateri bi se srečevali samo priseljenci, čeprav smo v preteklosti bile v središču mesta poimenovali DŽAMIJA. Po šihu, redko popoldne, so se oglasili v nekaterih gostilnah v Toplicah. Pomembne družinske dogodke praznujejo doma v krogu prijateljev. Včasih zelo bučno, na jezo sosedov.

Drugače je v narodnostno mešanih družinah. Zelo malo priseljencev se je poročilo z Zagorjankami. V teh družinah govorijo slovensko, otroci pa so dobili imena, kot so Damir, Alen, Zlatan, Violeta.

Tistim, ki so se lažje prilagodili novemu okolju in so imeli manjše probleme z jezikom, je Rudnik v 70. in 80. letih omogočil nadaljnje šolanje za nadzornike v Rudniku.

VII. ZAKLJUČEK

Najstarejši rudnik rjavega premoga na Slovenskem zapirajo. Knapi odhajajo še zadnjič pod zemljo. Priseljenci, manj obremenjeni z 240-letno tradicijo, odhajajo v druge poklice. Prve slovenske besede, ki so se jih naučili, so bile knapovske. Zato nihče ne bo več "HUNTOV RAJDAL", "DONFERCA" bo šla brez "KOLMA" v penzion. "ZAJBROVC" NE BO VEČ PRVEGA nestrpno čakal na FERDINST.

Zadnjič se bodo pozdravili s S R E Č N O !

VIII. LITERATURA IN VIRI

I. VRISEK: RUDARSKA MESTA. SLOVENSKA MATICA, LJUBLJANA 1953
ARHIV RUDNIKA ZAGORJE
ARHIV RSC ZAGORJE
STATISTIČNI PODATKI ZAVODA RS ZA STATISTIKO
J. OKOŽEN: 700DOVINA ZAGORJA OB SAVI, 1980
ETNOLOŠKA TOPOGRAFIJA SLOV. ETNICNEGA OZEMLJA,
VPRASALNICE VII, LJUBLJANA 1978
ANKE INI LISTI